

Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)
Mercuriusplein 3
2132 HA HOOFFDORP

Uitsluitend per mail: consultaties@nba.nl

Den Haag: 16 september 2024

Betreft: VEB reactie consultatiedocument NBA-Handreiking 1153 *Frauderisicoanalyse*

Geachte heer, mevrouw,

European Investors - VEB (**'VEB'**) heeft met bijzondere interesse kennisgenomen van de concepthandreiking van de NBA inzake Frauderisicoanalyse (**'Handreiking'**) en het daarbij behorende consultatiedocument.

In de onderhavige reactie zal de VEB allereerst haar visie geven op de elementaire rol die de controlerend accountant (hierna: accountant) binnen het thema fraude vervult. In het inleidend commentaar zijn ook onze antwoorden op een aantal consultatievragen van de NBA verwerkt. Vervolgens reageren wij (in onderdeel B) op enkele door de NBA geformuleerde verdiepende vragen over de Handreiking.

A. Inleidend commentaar

De VEB is verheugd met de nieuw geconcipeerde Handreiking over het specifieke onderwerp frauderisicoanalyse. De frauderisicoanalyse vormt een cruciaal onderdeel van de bredere algemene risicoanalyse door de accountant in het kader van de wettelijke controle.¹ Daarmee is deze analyse van wezenlijk belang voor de kwaliteit van de controle.

De publieke verantwoordelijkheid van de accountant richt zich nadrukkelijk ook op het opsporen van fraude. Dit vormt een belangrijk fundament van de controle waarbij beoordeeld moet worden of op de interne beheersing van een gecontroleerde vennootschap kan worden gesteund. Het langjarig miskennen van de sleutelrol van accountants in het onafhankelijk verifiëren van de kwaliteit van de waarborgen voor de integriteit in de bedrijfsvoering en het vertrouwen in het functioneren van financiële markten heeft de reputatie van de sector geen goed gedaan. De professioneel-kritische houding kan en mag niet langer onderhevig zijn aan tegengestelde incentives ten gevolge van elementen van marktfalen waar het de benoeming, beloning en interne doorgroei van accountants betreft.

¹ NV COS 315.

De Handreiking is een directe reactie van de NBA op een aanbeveling van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). De AFM drong er in haar recente thematische onderzoek naar frauderisicoanalyse bij de NBA op aan praktische handvatten te ontwikkelen over de toepassing van de relevante regelgeving inzake fraude (NV COS 240).² Met die oproep beoogde de AFM te voorzien in de behoefte aan nadere guidance. De NV COS 240 beschrijft de verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude, maar een meer praktische en consistente invulling daarvan ontbreekt.

Met de nu voorliggende Handreiking geeft de NBA opvolging aan de aanbeveling van de AFM. Zij laat zien deze aansporing van de onafhankelijke toezichthouder ter harte te hebben genomen en de urgentie van het thema te onderschrijven. Het indiceert ook dat de sector stapje voor stapje bereid is meer verantwoordelijkheid te nemen voor haar eigen rol binnen fraude. De NBA komt met de Handreiking evenzeer tegemoet aan de wens van gebruikers van de jaarrekening om fraude een centrale plaats te geven in de rolopvatting en houding van accountants. Dit zijn zonder meer belangrijke winstpunten.

Verbeteren professioneel-kritische houding accountants cruciaal

De VEB steunt initiatieven die betekenisvol kunnen bijdragen aan het verbeteren van de professioneel-kritische houding van accountants. Dit met als doel een meer duurzame borging van de kwaliteit van wettelijke controles. Het relatief hoge aantal bevindingen in de door de AFM onderzochte controles is voor alle belanghebbende actoren - waaronder accountantsorganisaties, gebruikers van de jaarrekening en gecontroleerde entiteiten - een volstrekt onwenselijke uitkomst. De onafhankelijke toezichthouder dringt er bij de OOB-accountantsorganisaties op aan de focus en inzet (van middelen) op die duurzame kwaliteitsverbetering vast te houden en te vergroten teneinde de beoogde verandering te realiseren.

De Handreiking komt tegemoet aan deze doelstelling. Het document kent een logische opbouw, is helder geformuleerd en de opgenomen voorbeelden geven enkele praktische handvatten voor de controle. Met de Handreiking moet een nieuwe norm worden gezet voor de door de accountant te verrichten risicobeoordeling van de gecontroleerde entiteit en de specifieke controlewerkzaamheden. Naar onze mening is de Handreiking een voorbeeld van een initiatief dat een aanjager kan zijn voor de beoogde kwaliteitsslag van het controleproces door een meer fraudegerichte attitude te eisen.

Wij tekenen hier wel bij aan dat het lang heeft geduurd alvorens de NBA de handschoen oppakte. Ook hier was externe druk van de toezichthouder en het maatschappelijk verkeer noodzakelijk. Een andere kanttekening is dat de uiteindelijke meerwaarde van de Handreiking vanzelfsprekend valt of staat met een verbeterde implementatie van de frauderisicoanalyse in de dagelijkse praktijk.

De VEB wil op deze plaats nogmaals benadrukken dat de rapportage van bevindingen over indicaties of vermoedens van fraude richting gebruikers van de jaarrekening zorgvuldiger en ruimhartiger moet. Wij hebben accountantsorganisaties al meermaals gewezen op de urgentie van een betekenisvolle entiteitspecifieke rapportage over frauderisico's in de controleverklaring.³ Dit

² AFM-rapport 'Scherper op frauderisico's', juni 2023.

³ Zie hiervoor bijvoorbeeld ook de VEB reactie op de consultatie in het kader van NBA-handreiking 1118 'Het optreden van de externe accountant in de algemene vergadering van aandeelhouders', 23 december 2022.

blijft voor de VEB een belangrijk speerpunt. Wij verwachten dat de sector de Handreiking daartoe als een nieuwe inspiratiebron zal zien.

Detectie en opvolging frauderisico's verantwoordelijkheid van accountant

De praktijk heeft uitgewezen dat rond het thema fraude nog een wereld te winnen is. Fraude is een breed maatschappelijk probleem dat diepe sporen trekt in de samenleving. Het raakt niet alleen het bedrijf in kwestie, betrokken werknemers en aandeelhouders, maar zorgt voor een nog ingrijpender effect. Fraudes leiden tot wantrouwen in het hele systeem. In bestuurders, in accountants, in bankiers, aandelenanalisten en toezichthouders.

Diverse incidenten op het gebied van fraude (maar evenzeer discontinuïteit) hebben ervoor gezorgd dat gerechtvaardigd aan de huidige kwaliteit van de wettelijke controles getwijfeld wordt. De prestatiekloof wordt zowel door incidenten als bij onafhankelijk onderzoek naar de kwaliteit van de accountantscontrole bevestigd. Aanwijzingen voor fraude werden door accountants niet ontdekt of, nog erger, zij keken op beslissende momenten weg. De kloof tussen het geleverde controlewerk en de vereiste controlekwaliteit illustreert haarfijn dat accountants op belangrijke kerngebieden als fraude en continuïteit niet voldoen aan de eisen die wet- en regelgeving aan hen stelt.

De accountant heeft volgens de VEB een elementaire verantwoordelijkheid bij de detectie en opvolging van fraude(risico's) bij de gecontroleerde entiteiten. De Standaarden schrijven immers voor dat de doelstelling van de accountantscontrole is dat de accountant als basis voor zijn oordeel een redelijke mate van zekerheid moet verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude of van fouten.⁴ Het feit dat de formulering in de Standaarden 'fraude' vóór 'fouten' vermeldt, geeft aan dat fraude - en dus de frauderisicoanalyse - hét fundament is van een robuuste en kwalitatief hoogwaardig uitgevoerde wettelijke controle.

Het vereiste van een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid. Dit wordt verkregen wanneer de professioneel-kritisch handelend accountant voldoende en geschikte controle-informatie heeft vergaard teneinde het controlerisico, het risico dat een accountant een onjuist oordeel tot uitdrukking brengt wanneer de financiële overzichten een afwijking van het materieel belang bevatten, terug te brengen tot een aanvaardbaar laag niveau. Het inschatten van risico's die tot een materiële fout in de jaarrekening kunnen leiden, is daarmee één van de belangrijkste pijlers onder een goede wettelijke controle.

Hieruit volgt dat accountants een sleutelrol hebben bij de detectie en het opvolgen van frauderisico's - en voor de goede orde, daaronder eveneens begrepen corruptierisico's - in de wettelijke controle. Het signaleren en opvolgen van deze risico's is een cruciale bouwsteen bij iedere controle.⁵

⁴ NV COS 200.11.

⁵ Zie ook VEB reactie consultatie NBA-handreiking 1137 'Corruptie, werkzaamheden van de accountant', 18 september 2024.

Zonder grondige evaluatie frauderisico's wordt fundament onder wettelijke controle weggeslagen

De accountant oefent een belangrijke poortwachtersfunctie uit voor de maatschappij. In die rol dient hij het publieke belang door (toegevoegde) zekerheid te verschaffen over de getrouwheid van verslaggeving ten behoeve van de gebruiker van de jaarrekening. Het is deze primaire doelstelling van de wettelijke controle die een diepgaande en zorgvuldige frauderisicoanalyse tot prioriteit maakt voor iedere wettelijke controle. De accountant moet hier op het niveau van de individuele controlecliënt richting gebruikers van de jaarrekening meer dan ooit zijn gezag en maatschappelijke toegevoegde waarde aantonen.

Daar waar het zorgvuldig in kaart brengen van frauderisico's veronachtzaamd wordt, wordt het fundament onder de wettelijke controle weggeslagen. In dat geval is sprake van een verhoogde kans op het niet of onvoldoende uitvoeren van controlewerkzaamheden en het niet ontdekken van een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Het gevolg is dat de accountant geen adequate invulling geeft aan de hem toebedeelde ultieme taak, namelijk het signaleren en opvolgen van frauderisico's. Bij het controleren van de getrouwheid van de financiële verslaggeving van bedrijven past geen gemakzuchtige of onvoldoende kritische opstelling. En al helemaal geen miskennis van de eigen rol opvatting. Dit laatste aspect blijkt hét kernprobleem te zijn waar de beroepsgroep al decennialang mee worstelt, terwijl de oorsprong van het beroep van accountant teruggaat naar het opsporen van fraudes. Gaandeweg heeft de beroepsgroep haar eigen rol in opsporing en bestrijding van fraude echter willen bagatelliseren.

Frauderisicoanalyse behoeft verdiepingsslag

Het is inmiddels evident dat de frauderisicoanalyse bij wettelijke controles een verdiepingsslag behoeft. Dat blijkt niet alleen uit diverse (inter)nationale incidenten als Imtech, Innoconcepts, Wirecard en Steinhoff. Een eerdere verkennende NBA-oorzakenanalyse naar fraude en het position paper van de AFM uit 2022 wezen al uit dat de accountant een meer kritische grondhouding moet aannemen ten aanzien van fraude.⁶ De VEB herinnert eraan dat een professioneel-kritische instelling de hoeksteen is van de Standaarden.

Het recente thematische onderzoek van de AFM naar de invulling van de frauderisicoanalyse tijdens wettelijke controles geeft een geobjectiveerd beeld. Dat toonde aan dat er nog te veel tekortkomingen zitten in frauderisicoanalyses.⁷ Op basis van toetsing van 32 wettelijke controles aan de hand van de controledossiers constateerde de AFM diverse gebreken. Zo bleek dat de kwaliteit van de uitgevoerde stappen in het merendeel van de onderzochte controles voor verbetering vatbaar was. Bij 27 van de 32 wettelijke controles kwam de AFM tot één of meerdere bevindingen. Zodoende was niet voldaan aan een NV COS norm. Zorgwekkender is volgens de VEB dat naarmate het controleproces vorderde, de AFM onderscheidde drie stadia in de frauderisicoanalyse, hoe meer gebreken er zijn vastgesteld.

De AFM stelde bovendien vast dat de externe accountant te vaak geen professioneel-kritische instelling had. De toezichthouder illustreerde deze conclusie door te wijzen naar diverse voorbeelden van zogenoemd *motivated reasoning*. Accountants bleken in concrete gevallen te

⁶ AFM Position Paper 'Omgang accountantsorganisaties met fraude(risico's) bij gecontroleerde ondernemingen', mei 2022.

⁷ AFM-rapport 'Scherper op frauderisico's', juni 2023.

beredeneren waarom (fraude)risico's er niet waren, terwijl hun taakopdracht nu juist is te onderzoeken en onderbouwen hoe frauderisico's zich wel kunnen voordoen.

Expliciteren van kijken door 'fraudelens' behulpzaam

De Handreiking adresseert relevante aandachtspunten rond de frauderisicoanalyse. Het opnemen van de 'fraudelens' illustreert de nauwe samenhang tussen de diverse van toepassing zijnde Standaarden rond het thema fraude.⁸ Als conceptueel hulpmiddel voor het identificeren van frauderisicofactoren is dit een potentieel waardevol instrument.

Alhoewel geenszins sprake is van een nieuw concept, is het (nogmaals) expliciteren van het belang van het kijken naar de entiteit en haar omgeving door 'een fraudelens' een volkomen terechte aanbeveling. Het uiteindelijke doel daarvan is het verbeteren van het proces van overwegingen, uitwerkingen, vastleggingen en conclusies aangaande de frauderisicoanalyse gedurende de gehele controle. De Handreiking kan zo een katalysator blijken voor een meer omvattende én diepgaandere risico inschatting. Dat zal vervolgens bijdragen aan de kwaliteit van het controleproces en zo voor een kwaliteitsimpuls van de accountantscontrole moeten zorgen.

Het frauderisicoanalyse-proces dat schematisch in trechtersvorm⁹ is opgenomen, onderscheidt duidelijk de te volgen stappen.¹⁰ Het startpunt is daarbij het verwerven van inzicht in de entiteit en haar omgeving en het proces loopt via enkele stadia door tot en met de twee frauderisico's die altijd verondersteld worden aanwezig te zijn. Deze twee frauderisico's behoeven derhalve altijd aandacht, in casu het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management en opbrengstverantwoording.

De VEB komt hieronder bij de verdiepende vragen terug op het toepassen van de fraudedriehoek bij de frauderisicoanalyse. Dit concept is in de wetenschappelijke literatuur namelijk inmiddels verfijnd en doorontwikkeld tot wat wordt aangeduid als de fraudediamant.

B. VEB reactie verdiepende vragen

4a. Is de uitwerking dat aanwezige maatregelen van interne beheersing binnen de entiteit geen positieve invloed hebben op de frauderisicoanalyse duidelijk (paragraaf 2.2)?

De VEB merkt op dat zowel deze vraagstelling als de toelichting van paragraaf 2.2 van de Handreiking wat ongelukkig geformuleerd is.

In bovenstaande vraag meent de VEB te lezen dat de NBA bedoelt of respondenten het ermee eens

⁸ Handreiking, p. 4.

⁹ De trechtersvorm kan de indruk wekken dat sprake is van een lineair proces. Dat is uiteraard niet het geval, zoals de NBA terecht benadrukte tijdens het webinar 'Scherper op de frauderisicoanalyse' van 10 september 2024.

¹⁰ In de bovenste lijn van het schema is abusievelijk 'eniteit' in plaats van 'entiteit' vermeld.

zijn dat aanwezige interne beheersingsmaatregelen en de in het verleden geconstateerde robuustheid daarvan niet automatisch tot het oordeel van de accountant mag leiden dat op deze inzichten kan worden gesteund in een volgende controlecyclus. Met andere woorden, dat de kwaliteit zoals vastgesteld bij eerdere ervaringen bepalend is voor het nieuwe oordeel inzake frauderisico's.

Voor de VEB is het antwoord hierop duidelijk. Constateringen bij een eerdere controle ten aanzien van opzet, implementatie en effectiviteit mogen geen (doorslaggevende) invloed hebben op de frauderisicoanalyse tijdens een volgende wettelijke controle. In het controleproces dient altijd een volwaardige nulmeting te worden verricht. In het verleden geconstateerde inzichten in de interne beheersingsomgeving kunnen daarbij behulpzaam zijn, maar mogen geenszins leidend zijn. Door de tijd heen kan de interne beheersing bij de gecontroleerde entiteit immers wezenlijk veranderen, zowel in positieve als negatieve zin.

De Handreiking geeft aan (eerste bullet) dat indien de accountant wel tekortkomingen heeft onderkend in de interne beheersingsomgeving, dit inzicht kan leiden tot het onderkennen van een frauderisicofactor. Deze constatering is glashelder. Maar in de situatie dat geen tekortkomingen zijn gesignaleerd (tweede bullet), is nu in de Handreiking vermeld dat de interne beheersing in deze fase geen 'positieve' of 'compenserende' rol speelt. Het is de VEB op basis van de tekst onvoldoende duidelijk hoe 'positieve' of 'compenserende' rol hier precies moet worden uitgelegd. Evenzo is de concluderende zinsnede onduidelijk. Die luidt: 'Kortom, bij het identificatieproces van de frauderisicofactoren speelt (het steunen op) effectieve interne beheersingsmaatregelen geen rol. Tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen en -omgeving kunnen leiden tot frauderisicofactoren.'

Een nadere precisering door de NBA ten aanzien van bovenstaande punten zou de leesbaarheid van de Handreiking verbeteren en beter aangeven hoe tijdens het daadwerkelijke controleproces geacteerd moet worden.

4b. Is het onderscheid in frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa duidelijk (paragraaf 2.3)?

In de toelichting van paragraaf 2.3 lijkt de Handreiking ten aanzien van frauduleuze financiële verslaggeving een onderscheid te maken tussen fraudes die kwantitatief of kwalitatief een risico kunnen vormen op een afwijking van materieel belang.

De VEB wijst erop dat financiële verslaggevingsfraude altijd materieel is. Het hoogste management beoogt immers door middel van opzettelijke handelingen een misleidend beeld te geven van de financiële resultaten van de vennootschap. Het gaat hier om opzet, bedrog en onwettig of onrechtmatig verkregen voordeel. Deze vorm van fraude behoort door de accountant te allen tijde te worden ontdekt. Dat is immers dé ultieme opdracht van het accountantsberoep, zoals eerder in onze reactie al gememoreerd. Het technische onderscheid tussen kwalitatieve (mogelijk niet-materieel) en kwantitatieve (wel materieel) aspecten is in het kader van verslaggevingsfraude niet relevant. Dit punt kan in de Handreiking nadrukkelijker worden geëxpliciteerd.

4c. Is de toelichting op de frauderisicofactoren duidelijk (hoofdstuk 3), inclusief de toelichting op de fraudedriehoek (paragraaf 3.3)?

De toelichtingen in hoofdstuk 3 zijn op zichzelf niet onjuist of volstrekt onduidelijk. Wel ontbreekt in dit hoofdstuk volgens de VEB een aantal relevante facetten ten aanzien van het proces rond de identificatie van frauderisicofactoren. Wij lichten deze aspecten hieronder toe. Onze reactie onder deze vraag 4c. kan tevens worden beschouwd als antwoord op de afsluitende vraag 8 in de Handreiking (*Heeft u nog andere adviezen en/of opmerkingen met betrekking tot de NBA-Handreiking 1153?*)

Fraudedriehoek is onvolledig

De fraudedriehoek zoals in de Standaarden opgenomen, is een hulpmiddel voor het identificeren van frauderisicofactoren. Dit concept gaat uit van drie elementen (druk, rationalisatie en mogelijkheid) die frauderisicofactoren kunnen vormen en dus kunnen leiden tot frauduleuze handelingen. Die frauderisicofactoren dienen vervolgens te worden vertaald naar concrete frauderisico's. Op basis van deze risico's construeert de accountant zijn risico-inschatting van de entiteit waarop diens controleplan wordt gebaseerd.

In de wetenschap is het denken over frauderisicofactoren al verder geëvolueerd dan de onderdelen van de klassieke fraudedriehoek. Dat concept is verfijnd tot wat de fraudediamant is gaan heten.¹¹ De fraudediamant onderkent dat in de fraudedriehoek een cruciaal aspect ontbreekt, namelijk de individuele kenmerken van de fraudeur.

Het element 'mogelijkheid' is uitgebreid met individuele karaktereigenschappen van personen. Daarbij is in de wetenschappelijke literatuur gewezen op persoonlijke eigenschappen en vaardigheden als slimheid, overtuigingskracht (samenspanning), leugenachtigheid, stressgevoeligheid en de beklede positie binnen de organisatie. Het zijn deze kenmerken die bepalen of een bepaalde persoon daadwerkelijk in staat is tot het plegen van fraude. Door rekening te houden met de persoonlijke eigenschappen en vaardigheden zal de fraudedetectie door de accountant verbeteren. Om die reden kan het consulteren van gedragsdeskundigen hier raadzaam zijn.

De VEB constateert dat enige verwijzing naar de fraudediamant in de Handreiking ontbreekt. Alhoewel dat een gevolg lijkt te zijn van de door de NBA gemaakte keuze om in de Handreiking de terminologie van de Standaarden te volgen, beschouwt de VEB het wel als een gemiste kans. Als het doel is te komen tot een meer fraudegerichte attitude en een scherpere frauderisicoanalyse dan heeft de Handreiking baat bij het expliciteren van de cruciale invloed van karaktereigenschappen van de fraudeur. De toepassing van het concept van de fraudediamant heeft onmiskenbaar meerwaarde.

¹¹ Zie bijvoorbeeld Dorminay, J., Scott Flemming, A., Kranacher M.-J. en Riley Jr., R.A. (2012) *The Evolution of Fraud Theory*. *Issues in Accounting Education* 27 (2): 555-579.

Inzet fraude-expertise bij wettelijke controle is noodzakelijk

In het verlengde van bovenstaande opmerkingen inzake de toegevoegde waarde van het concept fraudediamant bij het identificeren van frauderisicofactoren hecht de VEB eraan te wijzen op de adequate samenstelling van het bij de wettelijke controle betrokken team.

De grote accountantsorganisaties beschikken over veel kennis en expertise op het gebied van forensische accountancy. Het inschakelen van fraudespecialisten zorgt voor een waardevolle frisse blik. Hun specifieke deskundigheid moet veel meer benut worden. De VEB verwacht daarom dat bij OOB-controlecliënten, zeker daar waar het het beursgenoteerde segment betreft, specifieke kennis op het gebied van fraudedetectie altijd integraal onderdeel is van het bij de controle betrokken team. De Monitoring Commissie Accountancy (MCA) deed een soortgelijke aanbeveling aan de wetgever reeds in haar eindrapport.¹² Het is de overtuiging van de VEB dat een multidisciplinair team de kwaliteit van de controle naar een structureel hoger plan zal tillen. De VEB adviseert de NBA het belang van een multidisciplinaire aanpak in de Handreiking explicieter te maken. Daarmee zou een betere opvolging worden gegeven aan hetgeen hieromtrent in de NBA Beleidsvisie fraude expertise is opgenomen.¹³

Dat betekent overigens geenszins dat iedere bij de controle betrokken 'gewone' accountant niet een eigen verantwoordelijkheid heeft rond het thema fraude. Van een afzonderlijk auditteamlid wordt evenzeer terecht veel verwacht. Dat betekent dat accountants hun kennis voortdurend op peil moeten houden, zij het vermogen moeten hebben kritisch door te vragen, over een onderzoekende, wantrouwende en doorvragende *mindset* moeten beschikken en er bereidheid bestaat bij alle betrokkenen een meer kwaliteitsgerichte cultuur binnen accountantsorganisaties te creëren. Even relevant is in dit kader dat iedere accountant, van de minder ervaren junior tot de lead partner, de ruimte krijgt sceptisch te zijn en dat aan zijn of haar mening belang wordt gehecht.

De inzet van fraude-expertise moet in verschillende fasen van het controleproces verankerd zijn. Dat begint bij de fraude-brainstormsessie waarin het controleteam wordt ondersteund bij het in kaart brengen en evalueren van frauderisicofactoren. Ook in het proces van het inschatten van en effectief acteren op frauderisico's is forensische expertise onontbeerlijk. Het behoeft geen betoog dat forensische expertise sowieso dient te worden ingeschakeld bij (de opvolging van) aanwijzingen voor en/of vermoedens van fraude. Gedurende het controleproces dient bovendien een voortdurende interactie en coördinatie te zijn tussen het auditteam en de meer gespecialiseerde forensische deskundigen.

Budgettaire druk mag inzet fraude expertise nooit in de weg staan

Voor belanghebbenden is het even onbegrijpelijk als onbevredigend dat na ontdekking van incidenten rond fraude forensische accountants van een andere accountantsorganisatie *wel* worden ingeschakeld om de onderste steen boven te krijgen, terwijl de accountant dat klaarblijkelijk niet kon ten tijde van de reguliere wettelijke controle.

Een veelgehoord argument voor de beperkte inzet van forensische expertise tijdens de wettelijke controle is een gebrek aan budget. Dat mag volgens de VEB nooit een legitimering zijn voor het niet

¹² Monitoring Commissie Accountancy (MCA), *Spiegel voor de accountancysector*, januari 2020.

¹³ NBA Beleidsvisie fraude expertise, juni 2023.

of onvoldoende inschakelen van forensische - of andersoortige¹⁴ - expertise. Accountantsorganisaties hebben de plicht ervoor te zorgen dat er te allen tijde adequate deskundigheid is en middelen beschikbaar zijn om de kwaliteit van wettelijke controles te borgen. Dus ook - en vooral - op het moment dat tijdens de controlewerkzaamheden een indicatie en/of vermoeden van fraude wordt gesignaleerd. In die situatie moeten gerichte aanvullende werkzaamheden worden verricht. De controlecliënt mag nimmer druk uitoefenen op de accountantsorganisatie om het nader onderzoek uit budgettaire overwegingen beperkt te houden. Van de betrokken accountantsorganisatie mag tegelijkertijd een rechte rug worden verwacht. Een accountant die te weinig budget krijgt met als gevolg dat de vereiste kwaliteit niet kan worden geleverd, dient 'nee' te zeggen en in het uiterste geval de opdracht terug te geven.

7. Recent is de NBA-handreiking 1137 (corruptie, werkzaamheden van de accountant) geactualiseerd. Hierin wordt een link gelegd naar fraude en de frauderisicoanalyse. Is de uitwerking in deze NBA-handreiking 1153 volgens u voldoende duidelijk en consistent met de NBA-handreiking 1137?

De VEB was verheugd met de Handreiking 1137 inzake corruptie. Een belangrijk winstpunt was dat deze meer duidelijkheid schept over de rol en verantwoordelijkheid van de accountant rond omkoping en faciliterende betalingen. De kernboodschap is onomwonden dat de corruptierisicoanalyse een onderdeel is van de verplichte frauderisicoanalyse. De Handreiking meldde voor het eerst expliciet dat de accountant zijn kerntaak als poortwachter ook in het geval van (aanwijzingen van) corruptie daadwerkelijk heeft op grond van Standaard 240 en 250, de NV NOCLAR en de Wwft. De accountant moet fraude- en corruptierisico's in kaart brengen en signalen over fraude en corruptie adequaat opvolgen. Dat is een krachtige en noodzakelijke verduidelijking.

De Handreiking is consistent met de onlangs geactualiseerde handreiking 1137.

8. Heeft u nog andere adviezen en/of opmerkingen met betrekking tot de NBA-handreiking 1153?

Zie hiervoor onze reactie bij onderdeel 4c.

Wij staan er vanzelfsprekend voor open onze reactie nader toe te lichten en u naar behoefte verder te ondersteunen met informatie en/of reflectie. De VEB heeft geen bezwaar tegen publicatie van deze reactie op de website van de NBA.

Met vriendelijke groeten,

Vereniging van Effectenbezitters

Gerben Everts

Directeur

¹⁴ Bijvoorbeeld op het gebied van IT, belasting, pensioenen, IFRS/vaktechniek, waardering.